

บทที่ 4

แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา เกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

การศึกษาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์
ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีใน
การวิจัยระยะที่ 2 นี้ ขอเสนอเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5
ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
5. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก

คำถามการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5
ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี มีอะไรบ้าง
2. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่
ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี คืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก
หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อกำหนดดัชนีวัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก
หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเพื่อศึกษาหาแนวทางและวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จใน
การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค

จังหวัดสระบุรีในการวิจัยระยะที่ 2 นี้ เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ได้ร่วมแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการวิจัยระยะที่ 1 (R₁) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่เชื่อมั่นว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีมีศักยภาพและภูมิปัญญาเพียงพอที่จะร่วมกันพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ของตนเองได้ ดังนั้น ในการวิจัยระยะที่ 2 นี้ จึงใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กรอบการวิจัย

การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยใช้แนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 การวางแผนการผลิตของกลุ่ม
- 1.2 การปลูกและการจัดการดิน
- 1.3 การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
- 1.4 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

2. ประชากรที่ศึกษา

ในการวิจัยระยะที่ 2 นี้ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย

- 2.1 ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก จำนวน 15 คน
- 2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย
 - 2.2.1 เกษตรอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 1 คน
 - 2.2.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี จำนวน 2 คน
 - 2.2.3 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบลห้วยทรายของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 1 คน
 - 2.2.4 กำนันตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 1 คน
 - 2.2.5 ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 1 คน
 - 2.2.6 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 คน

2.2.7 เกษตรกรผู้ประสบผลสำเร็จ (the best practice) การทำเกษตรอินทรีย์ จังหวัดสระบุรี จำนวน 1 คน

3. วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบล ห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี การวิจัยในระยะที่ 2 นี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการจัดประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 3 ครั้ง ในวันที่ 6 กันยายน 2549 วันที่ 13 ตุลาคม 2549 และวันที่ 28 ตุลาคม 2549 สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้อันต่อเนื่องจากการวิจัย ในระยะที่ 1 โดยอาศัยองค์ความรู้ ที่เกิดจากการศึกษาบริบทชุมชน สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและความต้องการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักที่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ชาวบ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ไว้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อค้นพบตนเองและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชุมชน โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 การประชุมกลุ่มเฉพาะ (focus group discussion) เป็นการสรุปบทเรียนการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ โดยการประชุมกลุ่มและจัดประชุมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเอง สมาชิกกลุ่มเกษตรกรเกิดความตระหนักในการแก้ปัญหาและการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกผัก

3.2 ใช้วิธีการประชุมกลุ่มและการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แบบสร้างข้อสรุปการจำแนกชนิดข้อมูลแบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูลโดยยึดกรอบการวิจัยเป็นหลัก รวมทั้งสังเคราะห์สรุปเป็นแนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ดังนี้

4.1 นำเสนอข้อมูลผลการศึกษาแนวทางและวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ในการประชุมกลุ่มและการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันวิเคราะห์และตรวจสอบ

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์สรุปเป็น บทเรียนแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ การพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ของ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักและใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ในระหว่างการเก็บข้อมูล

แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

จากการจัดประชุมกลุ่ม และการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน เกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ นักวิชาการส่งเสริม การเกษตรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบล ห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ดังนี้

1. การวางแผนการผลิต

การดำเนินงานในการวางแผนการผลิตของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปัญหาที่พบ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ยังขาดการวางแผนในการกำหนดเนื้อที่ที่จะใช้ปลูกพืชผักแต่ละประเภท เพื่อให้ผลผลิตผัก แต่ละประเภทในแต่ละฤดูกาลผลิตมากเกินกว่าที่ตลาดต้องการ ขาดการวางแผนในการเลือกใช้ พันธุ์พืชผักที่เหมาะสมตามมาตรฐานการทำเกษตรอินทรีย์ ไม่มีการวางแผน การป้องกัน สารพิษจากภายนอกทั้งทางน้ำและอากาศของแปลงปลูกพืชผัก และขาดการวางแผนระบบ การป้องกัน กำจัดโรคแมลงพืชผัก รวมทั้งไม่มีการวางแผนระบบการปลูกพืชผักที่จะต้องทราบ ความต้องการของตลาดทั้งในปัจจุบันและความต้องการในระยะยาวซึ่งแนวทางและวิธีการ พัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ ดังนี้

ตาราง 2 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ด้านการวางแผนการผลิต

ปัญหาและความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. ขาดการวางแผนในการกำหนดเนื้อที่ที่จะใช้ปลูกพืชผักแต่ละประเภท เพื่อให้ผลผลิตแต่ละประเภทในแต่ละฤดูกาลมากเกินกว่าที่ตลาดต้องการ	1. ให้มีการวางแผนในการกำหนด เนื้อที่ที่จะใช้ปลูกพืชผักแต่ละประเภทในแต่ละฤดูกาล
2. ขาดการวางแผนการเลือกใช้พันธุ์พืชผักที่เหมาะสมตามมาตรฐานการทำเกษตรอินทรีย์	2. ฝึกอบรมเพิ่มความรู้ในการใช้พันธุ์พืชตามระบบเกษตรอินทรีย์
3. ขาดการวางแผนการป้องกันสารพิษจากภายนอกทั้งทางน้ำ และอากาศของแปลงปลูกพืชผัก	3. ฝึกอบรมเพิ่มความรู้ในการป้องกันสารพิษจากภายนอกในการปลูกพืชผักตามระบบเกษตรอินทรีย์
4. ขาดการวางแผนระบบการป้องกันกำจัดโรคแมลงพืชผัก	4. ให้มีการวางแผนระบบการป้องกันกำจัดโรคแมลงพืชผักตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
5. ขาดการวางแผนระบบการปลูกพืชผักที่จะต้องทราบความต้องการของตลาดทั้งในปัจจุบันและความต้องการในระยะยาว	5. ให้มีการศึกษาข้อมูลความต้องการผลผลิตผักของตลาดเพื่อใช้ในการวางแผนระบบ การปลูก

2. การปลูกและการจัดการดิน

ในการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปัญหาในด้านการปลูกและการจัดการดิน คือ การเลือกพันธุ์พืชผักของเกษตรกรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสายพันธุ์ที่จะต้องไม่ได้เมล็ดพันธุ์จากการตัดต่อพันธุกรรม การเลือกพื้นที่ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรไม่สามารถที่จะเลือกพื้นที่ที่ไม่เคยมีการใช้สารเคมีมาก่อนได้ การปลูกพืชผักของเกษตรกรมีการกำหนดชนิดของพืชผักไม่เหมาะสมกับชนิดของดิน และยังขาดการจัดการแหล่งน้ำซึ่งแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ไม่สามารถกันการปนเปื้อนของสารเคมีจากภายนอกได้ ตลอดจนการปลูกพืชผักของเกษตรกรยังมีการใช้ปุ๋ยเคมี และฮอร์โมนสังเคราะห์ในการเพิ่มผลผลิต ซึ่งตามระบบเกษตรอินทรีย์ห้ามใช้ซึ่งมีแนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

ตาราง 3 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ด้านการปลูกและการจัดการดิน

ปัญหาและความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. การเลือกพันธุ์พืชผักของเกษตรกรยังไม่มี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสายพันธุ์ ที่จะต้องไม่ได้เมล็ดพันธุ์มาจากการตัดต่อพันธุกรรม	1. ให้มีการใช้พันธุ์พืชที่มีความต้านทาน โรคแมลง และศัตรูพืชที่ได้จากการทำ เกษตรอินทรีย์
2. การเลือกพื้นที่ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ไม่สามารถที่จะเลือกพื้นที่ที่ไม่เคยมีการใช้ สารเคมีมาก่อน	2. ให้มีการจัดทำทะเบียนหรือการบันทึก ข้อมูลการใช้พื้นที่
3. การปลูกพืชผักของกลุ่มเกษตรกรมีการ กำหนดชนิดของพืชผักไม่เหมาะสมกับชนิด ของดิน	3. ให้มีการเก็บตัวอย่างดิน เพื่อวิเคราะห์ ความอุดมสมบูรณ์ของดินก่อนการปลูก พืชผัก
4. ขาดการจัดการแหล่งน้ำซึ่งแหล่งน้ำที่ เกษตรกรใช้เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติไม่สามารถ กั้นการปนเปื้อนของสารเคมีจากภายนอกได้	4. ให้มีการจัดสร้างแนวกันชนด้วยการขุดคู หรือปลูกพืชยืนต้น และพืชล้มลุกป้องกัน สารเคมีจากภายนอก
5. การปลูกพืชผักของเกษตรกรยังมีการใช้ ปุ๋ยเคมีและฮอร์โมนสังเคราะห์ในการเพิ่ม ผลผลิตซึ่งตามระบบเกษตรอินทรีย์ห้ามใช้	5. ให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารสกัด ชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดิน

3. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปัญหาในด้านการป้องกัน
กำจัดศัตรูพืชที่พบคือ เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชซึ่งไม่เป็นไปตาม
มาตรฐานการทำเกษตรอินทรีย์ มีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ขาดความรู้ในเรื่องของการปลูกพืช
หมุนเวียนในระบบการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งขาดความรู้ใน
การควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนขาดความรู้ใน
การใช้สารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีแนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์
ดังนี้

ตาราง 4 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

ปัญหาและความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานการทำเกษตรอินทรีย์	1. ให้ใช้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมี
2. มีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชซึ่งมาตรฐานการทำเกษตรอินทรีย์ห้ามใช้	2. ให้มีการเตรียมดินที่ดี และใช้แรงงานคนหรือเครื่องมือกลแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
3. ขาดความรู้ในการปลูกพืชหมุนเวียนในระบบการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์	3. ฝึกอบรมเพิ่มความรู้การปลูกพืชหมุนเวียนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์
4. ขาดความรู้ในการควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก	4. ฝึกอบรมการใช้วิธีการควบคุมแมลงศัตรูพืชทางชีวภาพ
5. ขาดความรู้ในการใช้สารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก	5. ฝึกอบรมการทำและใช้สารสกัดจากพืชเพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก

4. การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปัญหาในด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว คือ เกษตรกรไม่มีการคำนึงถึงการปนเปื้อน ความบอบช้ำ การทิ้งผักจากแต่ดระหว่าง และหลังการเก็บเกี่ยว ขาดการดูแลหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมทำให้เกิดการสูญเสียและไม่สามารถเก็บผลผลิตผักไว้นานเท่าที่ควร ผลผลิตผักของเกษตรกรที่ปลูกยังไม่ได้มาตรฐานของผลผลิตตามหลักเกษตรอินทรีย์ การขนส่งมีการบรรจุผักในถุงพลาสติกและจะวางถุงพลาสติกทับซ้อนกัน ทำให้มีอัตราการสูญเสียสูง รวมทั้งขาดระบบการตรวจรับรองตามคุณภาพและความปลอดภัยในการผลิตผักตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีแนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

ตาราง 5 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการ
หลังการเก็บเกี่ยว

ปัญหาและความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา
1. เกษตรกรไม่มีการคำนึงถึงการปนเปื้อน ความบอบซ้ำ การทิ้งผักตากแฉะระหว่างและ หลังการเก็บเกี่ยว	1. ฝึกอบรมเพิ่มความรู้ในเรื่องของวิทยาการ หลังการเก็บเกี่ยว
2. ขาดการดูแลหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมทำ ให้เกิดการสูญเสียและไม่สามารถเก็บผลผลิตผัก ไว้ได้นานเท่าที่ควร	2. ฝึกอบรมเพิ่มความรู้ในการเก็บรักษา ผลผลิตผัก
3. ผลผลิตผักของเกษตรกรที่ปลูกยังไม่ได้ มาตรฐานของผลผลิตตามหลักเกษตรอินทรีย์	3. ให้มีการผลิตผัก เพื่อให้ได้มาตรฐาน เกษตรอินทรีย์
4. การขนส่งจะมีการบรรจุผักในถุงพลาสติก และจะวางถุงผักทับซ้อนกันทำให้มีอัตราการ สูญเสียสูง	4. ฝึกอบรมเพิ่มความรู้ในการบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง
5. ขาดการขนส่งผลผลิตผักในช่วงอุณหภูมิต่ำ ในช่วงเช้าหรือเย็น	5. ให้มีการขนส่งผลผลิตผักในช่วงอุณหภูมิ ต่ำในช่วงเช้าหรือเย็น

**ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก
หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี**

จากการจัดประชุมกลุ่มและการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร
ผู้ปลูกผัก ผู้นำชุมชน เกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ นักวิชาการส่งเสริม-
การเกษตรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก และ
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปสู่การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกร
ผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ได้มีการกำหนดกิจกรรมตาม
แนวทางการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในแต่ละกิจกรรมซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการผลิต

แนวทาง วิธีการการพัฒนา ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมายการพัฒนา
เกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค
จังหวัดสระบุรี ด้านการวางแผนการผลิต ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 แนวทางและวิธีการพัฒนากิจกรรม ดัชชีชีวิตความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา
เกษตรกรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการวางแผนการผลิต

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชีวิต	เป้าหมาย
1. ให้มีการวางแผนในการกำหนดเนื้อที่ที่จะใช้ปลูกพืชผักแต่ละประเภทในแต่ละฤดูกาล	1. ให้ความรู้ในการหาข้อมูลความต้องการของตลาดพืชผักแต่ละประเภท	1. มีการวางแผนในการกำหนดเนื้อที่และประเภทของพืชผักในแต่ละฤดูกาล	1. มีการดำเนินการวางแผนของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ร้อยละ 100
2. เพิ่มความรู้ในการใช้พันธุ์พืชตามระบบเกษตรอินทรีย์	2. ฝึกอบรมเพิ่มความรู้แก่สมาชิกกลุ่มในการใช้พันธุ์พืชตามระบบเกษตรอินทรีย์	2. สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติในการใช้พันธุ์พืชตามระบบเกษตรอินทรีย์	2. ร้อยละ 60 ของสมาชิกมีความรู้และนำไปปฏิบัติในการใช้พันธุ์พืชตามระบบเกษตรอินทรีย์
3. การเพิ่มความรู้ในการป้องกันสารพิษจากภายนอกในการปลูกพืชผักตามระบบเกษตรอินทรีย์	3. ให้ความรู้ในการป้องกันสารพิษจากภายนอกในการปลูกพืชผักตามระบบเกษตรอินทรีย์	3. สมาชิกกลุ่มมีความรู้และนำไปปฏิบัติในการป้องกันสารพิษจากภายนอกในการปลูกพืชผักตามระบบเกษตรอินทรีย์	3. ร้อยละ 50 ของสมาชิกกลุ่มมีความรู้และนำไปปฏิบัติในการป้องกันสารพิษจากภายนอกในการปลูกพืชผักตามระบบเกษตรอินทรีย์
4. การวางแผนระบบการป้องกันกำจัดโรคแมลงพืชผักตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	4. ให้ความรู้เพิ่มเติมในการวางแผนระบบการป้องกันกำจัดโรคแมลงพืชผักตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	4. มีการวางแผนระบบการป้องกันกำจัดโรคแมลงพืชผักตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	4. ร้อยละ 50 ของสมาชิกกลุ่มมีการวางแผนระบบการป้องกันกำจัดโรคแมลงพืชผักตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
5. ให้มีการศึกษาข้อมูลความต้องการผลผลิตผักของตลาดเพื่อใช้ในการวางแผนระบบการปลูกพืชผัก	5. ให้ความรู้เพิ่มเติมในการศึกษาข้อมูลความต้องการผลผลิตผักของตลาด	5. มีการวางแผนระบบการปลูกพืชผัก	5. ร้อยละ 60 ของสมาชิกกลุ่มมีการวางแผนระบบการปลูกพืชผัก

2. ด้านการปลูกและการจัดการดิน

แนวทาง วิธีการการพัฒนา ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมายการพัฒนา เกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ด้านการปลูกและการจัดการดิน ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 แนวทางและวิธีการพัฒนากิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา เกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการปลูกและการจัดการดิน

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. การใช้พันธุ์พืชที่มีความต้านทานโรคและศัตรูพืชที่ได้จากการทำเกษตรอินทรีย์	1. ให้มีการใช้พันธุ์พืชที่มีความต้านทานโรคและศัตรูพืชที่ได้จากการทำเกษตรอินทรีย์	1. มีการใช้พันธุ์พืชที่มีความต้านทานโรคและศัตรูพืชที่ได้จากการทำเกษตรอินทรีย์	1. ร้อยละ 50 ของสมาชิกกลุ่มมีการใช้พันธุ์พืชที่ได้จากการทำเกษตรอินทรีย์
2. การจัดทำทะเบียนหรือการบันทึกข้อมูลการใช้พื้นที่	2 ให้มีการจัดทำทะเบียนหรือ บันทึกข้อมูลการใช้พื้นที่	2. มีการจัดทำทะเบียนหรือบันทึกข้อมูลการใช้พื้นที่	2. ร้อยละ 50 ของสมาชิกกลุ่มมีการจัดทำทะเบียนหรือบันทึกข้อมูลการใช้พื้นที่
3. การเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดินก่อนการปลูกพืชผัก	3. ให้มีการเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดินก่อนการปลูกพืชผัก	3. มีการเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดินก่อนการปลูกพืชผัก	3. ร้อยละ 10 ของสมาชิกกลุ่มมีการดำเนินงาน
4. การจัดสร้างแนวกันชนด้วยการขุดคูหรือปลูกพืชยืนต้นและพืชล้มลุกป้องกันสารเคมีจากภายนอก	4. ให้มีการสร้างแนวกันชนด้วยการขุดคูหรือปลูกพืชยืนต้นและพืชล้มลุกป้องกันสารเคมีจากภายนอก	4. มีการสร้างแนวกันชนด้วยการขุดคูหรือปลูกพืชยืนต้นและพืชล้มลุกป้องกันสารเคมีจากภายนอก	4. ร้อยละ 10 ของสมาชิกกลุ่มมีการดำเนินการสร้างแนวกันชนด้วยการขุดคูหรือปลูกพืชยืนต้นและพืชล้มลุกป้องกันสารเคมีจากภายนอก
5. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสาร-สกัดชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดิน	5. ฝึกอบรมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสาร-สกัดชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดิน	5. สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารสกัดชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดิน	5. ร้อยละ 60 ของสมาชิกได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติ

3. ด้านการป้องกันและการกำจัดศัตรูพืช

แนวทาง วิธีการการพัฒนา ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมายการพัฒนา
เกษตรกรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค
จังหวัดสระบุรี ด้านการป้องกันและการกำจัดศัตรูพืช ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 แนวทางและวิธีการพัฒนากิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา
เกษตรกรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการป้องกันและการกำจัดศัตรูพืช

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. การใช้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมี	1. ฝึกอบรมการใช้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืช	1. สมาชิกได้รับความรู้การใช้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืช	1. ร้อยละ 50 ของสมาชิกได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติ
2. การเตรียมดินที่ดีและใช้แรงงานคนหรือเครื่องมือกลแทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	2. ส่งเสริมให้มีการเตรียมดินที่ดีและใช้แรงงานคนหรือเครื่องมือกลในการกำจัดวัชพืช	2. มีการเตรียมดินที่ดีและใช้แรงงานคนหรือเครื่องมือกลในการกำจัดวัชพืช	2. ร้อยละ 60 ของสมาชิกมีการดำเนินการ
3. การเพิ่มความรู้การปลูกพืชหมุนเวียนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์	3. ให้ความรู้การปลูกพืชหมุนเวียนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์	3. สมาชิกกลุ่มมีความรู้และนำไปปฏิบัติในการปลูกพืชหมุนเวียนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์	3. ร้อยละ 10 ของสมาชิกกลุ่มมีความรู้ในการปลูกพืชหมุนเวียนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์
4. การใช้วิธีการควบคุมแมลงศัตรูพืชทางชีวภาพ	4. ฝึกอบรมการใช้วิธีการควบคุมแมลงศัตรูพืชทางชีวภาพ	4. สมาชิกกลุ่มมีความรู้และนำไปปฏิบัติในการใช้วิธีการควบคุมแมลงศัตรูพืชทางชีวภาพ	4. ร้อยละ 50 ของสมาชิกกลุ่มมีความรู้และนำไปปฏิบัติ

ตาราง 8 (ต่อ)

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
5. การทำและใช้สารสกัดจากพืช เพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก	5. ฝึกอบรมการทำและใช้สารสกัดจากพืชเพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก	5. สมาชิกกลุ่มมีความรู้และนำไปปฏิบัติในการทำและใช้สารสกัดจากพืชเพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก	5. ร้อยละ 50 ของสมาชิกกลุ่มมีความรู้และนำไปปฏิบัติในการทำและใช้สารสกัดจากพืชเพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก

4. ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

แนวทาง วิธีการการพัฒนา ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมายการพัฒนา
เกษตรกรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 แนวทางและวิธีการพัฒนา กิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายการพัฒนา
เกษตรกรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการ
หลังการเก็บเกี่ยว

แนวทางและวิธีการพัฒนา	กิจกรรม	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย
1. การเพิ่มความรู้ในเรื่องของวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว	1. ให้ความรู้ในเรื่องของวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว	1. สมาชิกมีความรู้ในเรื่องของวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว	1. ร้อยละ 10 ของสมาชิกได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติ
2. การเพิ่มความรู้ในการเก็บรักษาผลผลิตผัก	2. ให้ความรู้เพิ่มเติมในการเก็บรักษาผลผลิตผัก	2. สมาชิกมีความรู้ในการเก็บรักษาผลผลิตผัก	2. สมาชิกกลุ่มมีความรู้ในการเก็บรักษาผลผลิตผักและนำไปปฏิบัติ
3. การผลิตผักเพื่อให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์	3. ให้มีการผลิตผักให้ได้ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	3. มีการผลิตผักตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	3. ร้อยละ 10 ของสมาชิกกลุ่มมีการดำเนินการ